

Hej alla medlemmar!

Vid det extra årsmötet 29 mars valdes en ny styrelse. Detta innebär att vi kan fortsätta verksamheten i vår förening.

Som tidigare meddelats har vår tidning **GÅRDAFOLKET** lagts ner. Det kommer i fortsättningen att bli ett enklare informationsblad. Detta informationsblad behåller namnet **GÅRDAFOLKET** där vi ska rapportera om aktiviteter som skett under senaste halvåret och de aktiviteter som planeras inför kommande halvår.

GGPFs styrelse fr.o.m. 29 mars 2023:

Ordförande:

Dennitz Fredriksson 0705-941 076

Kassör:

Eva Sandqvist. 0708-606 715

Sekreterare:

Kari Johansson. 0701-489 563

Klubbmästare/Arkivarie:

Ann Britt Karlsson. 0707-387 439

V Ordf/Registeransv:

Bo Andersson. 0703-900 902

Suppleant:

Arne Olsson 031-458 953

Revisor:

Göran Knutsson 0705-581 716

Revisor suppleant:

Hans Carlsson 0708-429 133

Valberedning:

Sven Persson. 0706-358 592

Händelser under våren 2023.

Årets första medlemmöte hölls 25 januari.

Då gästades vi av eminente pianovirtuosen David Carbe. Han framförde ett flertal fantastiska

låtar av olika musikslag. Från Pop till klassisk musik. David kan faktiskt jämföras med Robert Wells och legendaren Charlie Norman.

Mycket underhållande.

Kenneth J.

Årsmöte 22 februari

Överst på agendan var val av ny styrelse. Vid årsmötet 2021, som pga pandemin hade blivit försenat till september 2021, hade det tidigare meddelats att flera av sittande ledamöter skulle avgå. Då årsmötet inte fick kandidater till styrelse satt den befintliga kvar fram till årsmötet 2023. Tyvärr lyckades inte valberedningen få fram några intresserade medlemmar till ny styrelse för år 2023 vilket gjorde att föreningen nu stod utan styrelse. Konsekvensen var då att föreningen skulle nödgas lägga ner. Vid frågan om detta var årsmötets mening var det endast en röst som tyckte det. Det beslutades då om ett extra årsmöte 29 mars och fram till dess bildade sittande styrelse en interimstyrelse.

Extra årsmöte 29 mars.

Mötet inleddes med underhållning av far och son, Lars-Erik och Johan Frändberg från Trollhättan. De

framförde ett hyllningsprogram som innefattade sånger av Sven-Bertil Taube, Gunnar Wiklund, Björn Afzelius, Peter LeMarc, Paul Simon, Elvis och

Roy Orbison. Dessa låtar varvade de med lite prat, roliga vitsar och sånger "Ol' Man River" ur "Musicalen Teaterbåten" Mötesdeltagarna stampade takten och klappade händer, alla njöt verkligen av underhållningen från dessa röststarka välsjungande herrar som trakterade både tal och gitarrer ekvilibriskt.

Efter underhållningen var det dags att rösta fram ny styrelse vilket nu lyckades (se lista ovan).

Krister Welin, Kenneth Johnsson och Tommy Åberg uppvaktades med blommor och tack för väl utfört styrelsearbete. Kari J.

Medlemsmöte 26 april

Mötet började med att vi, pga ett utbytt lås i dörren in till aulan, stod utelåsta i kapprummet. Detta ledde till en del frustration och ringande för att slutligen få tag på någon ansvarig som kunde släppa in oss.

Efter en dryg halvtimme kom en vaktmästare och låste upp och tack vare hjälp från medlemmarna kom borden snabbt på plats och dukades, kaffemaskinen laddades och kördes igång.

Lennart Rönblad, kvällens trubadur kunde installera sina högtalare och övrigt han hade med sig. Flickorna vid entrén jobbade intensivt med att bocka av och ta betalt för inträde och kaffebiljett samt lottförsäljning så kön av medlemmar klarades snabbt av och ganska exakt klockan 19.00 hälsade nygamle ordförande Dennitz oss alla välkomna och mötet kunde börja.

Lennart underhöll oss med lite berättelser om en kvinna han lärt känna som barn och som följde honom framgent samt varvade detta med skönsång och bra gitarrspel.

Han framförde musik av bl a Barbro Hörberg, Michael Wiehe, Evert Taube men framför allt av Ruben Nilsson och då med texter som härrörde sig till Göteborg och Bohuslän.

Efter underhållning och samkväm med kaffe och

vaniljbulle presenterade Dennitz den nya styrelsen och vad de blivit tilldelade för uppgifter
Kari J.

Kalendarium för hösten 2023

Efter en härlig sommar nalkas vi nu hösten. Det blir åter dags att träffas på våra medlemsmöten kl. 19.00 sista onsdagen i månaden fr.o.m. september t.o.m. november

Höstpromenad

Det planeras en höstpromenad där det är tänkt en guidad promenad i Burgårdsparken och runt Katrinelund. Det finns en del att berätta om de aktiviteter som förekom där under 40- och 50-talen. Vi återkommer om detta.

Medlemsmöte onsdagen 27 september

Vår nya styrelsemedlem Bo Andersson kommer då att ta med sig sin gitarr och ett antal visor som han kommer att spela och sjunga.

Medlemsmöte onsdagen 25 oktober

Vid detta möte gästas vi av Krister Ågren och Keith Debling från Majorna. Dessa två underhållare har en blandad repertoar blandat med inslag av Owe Thörnqvist låtar

Medlemsmöte onsdagen 29 november

Detta blir höstens sista möte. Då kan vi titta på ett bildcollage där vi kan känna nostalgins vingslag. Kanske det blir något extra gott på tallriken eftersom vi närmar oss julen.

Hjärtligt välkomna!

Uppdatering av medlemslistan.

För att vi ska kunna hålla vår medlemslista så aktuell som möjligt, är det viktigt att vi får in eventuella ändrade kontaktuppgifter såsom adress, telefonnummer och e-mail.

Detta för att Du ska kunna få information om vad som händer i vår förening.

Meddela ändrade uppgifter till:

Bo Andersson

Telefon: 0703-900902

E-mail: bo@tjornhandel.se

En angelägen påminnelse!

Efter den turbulens som varit under våren har det ju förekommit en hel del osäkerhet om föreningens fortsatta verksamhet. Detta har föranlett att inbetalningar av medlemsavgifter för 2023 har uteblivit.

I och med att problemet med tillsättande av ny styrelse löst sig på ett föredömligt sätt så kör vi nu vidare. Men en mycket väsentlig del för att kunna fortsätta är att föreningen får in medlemsavgifterna. De som nu under våren missat att betala medlemsavgiften vill vi därför påminna om att göra detta snarast!

**Medlemsavgiften är oförändrad 200 kronor och kan betalas till föreningens konto:
Plusgiro: 42 55 82-4.**

**Glöm inte att vid betalning ange vem som är avsändare.
Detta underlättar för vår kassör Eva.
Vi tackar på förhand.**

Styrelsen.

Minnen från stadsdelen Gårda berättade av redaktör Lars Lagerstedt vid Gamla Latinarens sammanträde i Stockholm den 6 november 1978. Lagerstedt, som bodde i huset Fabriksgatan 25, har vid flera tillfällen skrivit artiklar om Gårda, bl a en mycket fin artikel i Handelstidningen den 2 februari 1969 "Gårda inte tårar värt men kanske en sentimental suck" Lagerstedt, som är medlem av Föreningen Gamla Gårdapojkar, har sänt oss texten till ovannämnda föredrag och vilket vi tackar honom hjärtligt.

Ja, jag skall tala om Gårda och jag förlåter Er om Ni mulnar. Varför i Herrans namn om just Gårda? Jo, hör och häpna, därför att Gårda på lite sikt kanske blir något slag av kulturellt centrum.

Det skulle inte alls förvåna mig om det här i kväll finns bröder som aldrig satt sin fot på Gårda. Det heter på Gårda. I Gårda säger bara utbölingar mantalsskrivningsassistenter och fastighetsregisterförare. Jag kanske är den ende Gårdapojken här i sällskapet. På Gårda bodde på min tid inte många siskor och ännu färre siskor med vår skolas mössa. Östra realskolan, gamla Bracka alltså, var bättre representerad men de flesta Gårdapojkar som gick där avslutade sina läroverksstudier, när de med heder avlagt sin grå mössa för att använda Grönköpings Veckoblads benämning på realexamen. Många hann aldrig så långt. Jag minns en skolkamrat som kämpade tappert i sex år men i alla fall inte hunnit längre än till tredje klass. Eftersom man inte fick gå mer än två år i varje klass och eftersom han alltså utnyttjat detta privilegium till fullo hade han inget annat val än att söka sig en levnadsbana där bokliga studier inte var avgörande. Jag vill minnas att han blev åkare.

Jag skall väl inte svära på det men jag tror att jag var Gårdas student nummer två eller tre. Den som var nummer ett var en realare och han blev så småningom en bjässe i staden, Nils Svensson, i många år chef för Götaverken när det ännu var ett riktigt varv och skapare av det på sin tid så uppmärksammade Arendalsvarvet. Vi bodde i samma torftiga landshövdingehus med adress Fabriksgatan 25, kvarteret Bleket. Det fanns bara ett bostadshus till i det kvarteret och egendomligt nog mitt i all torftigheten var det nära nog en patriciervilla, uppförd och bebodd av apotekaren L G Loberg, en av skaparna av Apotekarnas Mineralvattenfabrik, en av de inte så få industrier på Gårda som gjorde stadsdelen känd bortom Mölndalsån. I kvarteret fanns för övrigt en järnsängfabrik, ett vedhuggeri, en tvålfabrik som tidigare varit en fabrik som tillverkade hästskosöm, ägd av familjen Mustad som även framställde ett känt margarin, och ytterligare en fabrik. som några minuter till skall förbli hemligstämplad men som också är den direkta orsaken till att jag står här och hindrar Er från kamratligt pokulerande.

Apotekarnas med bilar

Fabriksgatan 25

Fram till 1922 låg Gårda, liksom Örgryte i övrigt, utanför Göteborgs gräns. Vi bodde på landet helt enkelt och det fanns mycket av lantligt liv i Örgryte, åkrar och ängar och bönder. Även Gårda hade tidigare varit platsen för jordbruk på slättmarkerna mellan Ranängsbergen och Mölndalsån. Men i slutet på 1800-talet fann man att här fanns närmast idealiska utrymmen för industrier. Till det ideala hörde dels närheten till stan Gårda ligger ju på bekvämt gångavstånd från Drottningtorget dels Mölndalsån. Ån var nämligen ett alldeles förträffligt avloppsdike för industriernas avfall och inget vatten i hela riket lär ha varit mera förorenat än Mölndalsån när det var som bäst. Från mina pojkar vid åns stränder minns jag inget annat liv i vattnet än massor av blodiglar och grodyngel. I dag är vattnet såpass rent att ånder förefaller att trivas förträffligt där.

Men Mölndalsån var inte bara ett avloppsdike, den var framför allt en utmärkt transportled. Det blev ån 1873 då Slussen i Fattighusaån vid Drottningtorget blev färdig. Då blev det möjligt att på ån transportera allt det kol som behövdes till de många fabrikernas ångpannor. Varje dag kom pråmsläpen, tre, fyra pråmar dragna av en liten bogserbåt. Jag har till och med sett stora starka karlar som gående på stranden drog pråmarna medan en gubbe stod i fören på första pråmen och med en båtshake bar av så att släpet inte kolliderade med stränderna eller med broarna.

De mest kolslukande industrierna låg vid åkanten. Att lossa kolet såsom det skedde på den tiden var ett omänskligt arbete. På en smal plank tvärs över pråmen stod en skottkärra. Två man skyfflade kärran full och en tredje rullade sedan iväg den över den smala landgången, över gatan och upp på den kolhög som fanns inom varje industriområde. Inga skyddsanordningar, inga som helst mekaniska hjälpmedel fanns. För de fattiga familjerna på Gårda, och de var inte så få, var dessa koltransporter ett välkommet tillfälle att skaffa sig bränsle gratis. Alltid ramlade några kolbitar av skottkärrorna och ungar samlade kvickt upp dem i spänner och sedan hem till morsan och köksspisens med innehåll.

Gårda var sannerligen ett industrisamhälle och dessutom tätbefolkat. När stadsdelen stod i sitt flor om man nu kan använda det ordet om Gårda bodde där bortåt 10.000 människor. I praktiskt taget varje kvarter låg en industri. I de kvarter som låg närmast mitt fanns följande:

Gårda Kamgarnsfabrik, ägd av den rike donatorn och ungarlen Gustaf Werner, upptog ett helt kvarter bebyggt med närmast magnifika tegelborgar för spinnerimaskinerna, Fabriken gav arbete åt flera hundra underbetalda kvinnor. De kallades för ullharar. Den allbekanta tekokrisen har givetvis sett till att fabriken sedan länge är nedlagd. I de välbevarade tegelborgarna finns nu en mängd småindustrier.

I ett annat kvarter låg Bratts äggkonserveringsanläggning. Det var före kylhusens tid. Äggen lagrades i någon slags konserveringsvätska i stora bassänger. Att jobba på "Ägget" var ett uppskattat säsongjobb för många arbetarhustrur. I samma kvarter låg en såpfabrik och Fyrtornets över hela landet välkända konservfabrik.

I ett tredje grannkvarter fanns *Gårda Stärkelsefabrik*, som spred sina produkter över hela landet, produkter som gjorde våra faders kragar, manschetter och skjortbröst styva och glansiga och i ett fjärde låg *Wikanders Korkfabrik*, *Selanders fina möbelfabrik*, *Princeps Mekaniska Verkstad* som gjorde tryckpressar och en skofabrik, som strax efter första världskrigets slut förvandlades till landets första bananmogningsanläggning. Jag vet inte om bananer fanns i Sverige före första världskrigets men omkring 1920 kom i alla fall importen gång. När bananerna lossades i Göteborgs hamn, de hette Jamaicabananer på den tiden, var de gröna, men i den gamla skofabriken hade man byggt in något slags värmesystem som kom bananerna att mogna. Det var ett uppskattat nöje för oss Gårdapojkar att hänga i bak på den tidens långsamma lastbilar och rycka till oss några bananer som sedan fick mogna i morsans bakugn. Jag vill inte precis påstå att min mamma uppskattade snatteriet men hon fann sig i det.

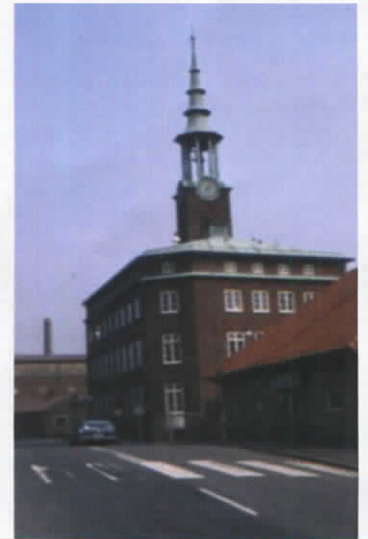
Jag skall sannerligen inte trötta Er med en fullständig förteckning över Gårdas näringsliv men i alla fall nämna att där fanns ytterligare två stora textilfabriker av vilka Gårda Fabrikers AB var den största, ägd av familjen Mark som här och i den ännu större fabriken i Gamlestaden samlade ihop det kapital som så småningom blev Kullagerfabriken och ännu senare Volvo.

En mycket känd industri var *Tomtens Tekniska Fabrik*. Finns det någon familj i detta land som inte putsat sina kopparkärl med Tomteskur? Strax efter utställningen 1923 med dess två minareter som signatur byggde Tomten en minaret i mera beständigt material, tegel. Den finns kvar ännu idag. Såvitt jag förstår byggdes den endast för prydnads skull och i minareten installerades ett klockspel som varje dag spelade en melodi tonsatt av inte mindre än Vilhelm Stenhammar.

Jag tror att det var den musikintresserade Erik Magnus, stor intressent i Tomten, som tog initiativet till detta kulturella överdåd i en stadsdel där det sannerligen inte fanns mycket kulturellt liv. Granne med Tomten var Apotekarnas Läskedrycksfabrik, idag ett helt övergivet komplex sedan fabriken flyttat till Västra Frölunda, men som i en specialledning genom hela stan ännu tar sitt vatten från Örgryte, nämligen från Kallebäckens källa.

Längst bak Kamgarnet, i mitten Tomtens fabriker med Tomteklockan och framför det Apotekarnas belägna utefter Mölndalsån på Avägen.

Detta utgör hälften av redaktör Lars Lagerstedts föredrag och den mycket intressanta läsningen fortsätter i nästa nummer av Gårdafolket.

Ordföranden har ordet för en sommarhälsning

Hej på er alla!

Det var inte planerat att jag skulle bli ordförande igen, men det blev som det blev och det gäller att göra det bästa av situationen. Vi har nu haft två styrelsemöten och det känns väldigt bra. Det finns dock arbetsuppgifter att ta tag i och det gäller att hinna med allt. Ekonomin blir en utmaning att klara, kommunen har ändrat regelverket för att få bidrag och det innebär att vi kommer att få betydligt mindre intäkter som det ser ut nu. Vi är medvetna om detta och arbetar för att hitta nya sätt att få in pengar. Vi har varit oroliga för att Gårdafolket inte skulle leva vidare (jag menar förstas tidningen) men det verkar som det trots allt kommer att lösa sig. Till att börja med blir det i något mindre format. Jag kan lova att samtliga styrelseledamöter gör sitt yttersta för Föreningen.

Med bästa hälsningar,

Dennitz